

Literární výchovu a rozvoj čtenářství bychom měli plánovat právě tak, aby těmto procesům čtení vycházela vstříc a aby je posilovala. Během četby textu mohou žáci dostávat různé typy podpory:

- klademe průběžné otázky po určitých částech textu (*Jak asi se bude pokračovat? Proč asi tohle hrdina udělal, co tím připravuje? Jak byste v takové situaci mluvili nebo jednali vy sami? Považujeme to, co se stalo, za spravedlivé?*);
- podáváme žákům nápovědu (*Mohl se drak vzdát chuti na princeznu? Co měl kuchař za úkol?*);
- někdy žádáme žáky, aby zapojili své smysly a aby si „pustili zvukový film“ k té pasáži, kterou právě pročítají – představa hlasu, kterým promlouvá vypravěč nebo postavy, pomáhá dát dohromady smysl věty, vyloučit omyly v nepřesném čtení, ale modulace hlasu také dává slovům a větám význam;
- někdy rozdáme připravený pracovní list, do něhož si během čtení zaznamenávají informace, které považují za významné – to jim může pomoci udržet si přehled o příběhu, v němž je mnoho postav nebo skoky v místě děje, či časové skoky vzad či vpřed;
- žáci si mohou vypisovat citace podle svého výběru a k nim své komentáře v podvojném zápisníku – tím je vedeme k tomu, aby svým dojmům i myšlenkám během četby přiznali náležité místo, aby je považovali za něco, co k smyslu čtení i textu samého patří;
- modelujeme a pak i žákům umožňujeme, aby si se sousedem popovídali nad tím, co jim četba přivádí na mysl – porovnají tak různé své výklady i dojmy a poznávají, že text toho dává často více, než si oni sami v něm našli.

Učitel ovšem ani nápovědami, ani otázkami nemá žáky rušit v četbě. Učitelé kladou často otázky, na které žák považuje za zbytečné odpovídat. Bývají to ty otázky, kterými učitel pouze kontroluje, zda žáci „dávají pozor“, nečtou dopředu nebo pozadu, a také otázky, které jenom zjišťují, zda si všiml toho nebo onoho – názvů kouzelných předmětů, magického počtu opakování atp. Detaily z textu budou zmiňovány až teprve v hovoru o textu, při aktivitách s textem, v nichž budou žáci činit závěry o příběhu, návrhy k jeho přepracování atp.

Učitel by si měl při plánování hodiny uvědomit, zda dá dost času na autentické čtenářské postupy, anebo zda počítá s tím, že četba trvá právě jen ten čas, po který žáci text přeslabikují.

Aktivity po četbě

Aby se u čtenáře utvářel estetický zážitek, potřebuje po dočtení **ticho a chvíli klidu**, dojde k tzv. estetickému doznívání. I tomu však musíme své žáky teprve učit, pokud jsou z domova zvyklí, že po televizním pořadu se rodina hned dívá na pořad další. Žáci by se měli naučit vydržet alespoň po závěrečné titulky, a to jak doma, tak v kině. U dětských pořadů je můžeme učit, aby vypnuli přístroj dřív, než naskočí reklamy.

Po četbě je dobré udržet třídu v tichém přemítání. Tehdy nebudeme od žáků nic žádat (ani „převyprávěj mi příběh vlastními slovy“), nenapomínáme hlasitě nezdooby. Žáci si po chvíli mají ještě představovat to, co se jim zvlášť zapsalo do paměti nebo do srdce. Uvažují pro sebe o příčinách a důvodech činů hrdiny i o jeho pocitech.

Mnohem lépe než ptát se *„Tak jak se vám to líbilo?“* je požádat žáky, aby o tom pověděli jeden druhému. Tak dostane příležitost svůj prožitek vyřknout zároveň každý z žáků, což je důležitější, než aby se o pocitu několika dětí ze třídy dozvídal učitel.

Sdílení s druhými patří k společenské podstatě literatury, ale stejně důležité jsou osobní prožitky a úvahy nad dílem. Proto by měli být žáci soustavně vedeni k tomu, aby si vedli už během četby, ale zejména po ní osobní záznamy z četby. Nikoli „čtenářské deníky“, kam z bezradnosti a neuměle